

Taktekkeren og hans Europa

SOM ALLE VET, står det nå jevnlig leserinnlegg i norske aviser om at det er landssvik å gå inn for EF-medlemskap. I en sørlandsavis kan vi lese at «I 1940—1945 var det quislingene og de stripedene som solgte oss». Nå er det EF-tilhengerne som «vil selge landet vårt». I en avis nordpå forteller en leser at «Herr Bratteli skulle tenke på alle dem som satte liv til for at vi skulle få handle fritt i et fritt Norge».

Da jeg leste dette, kom jeg til å tenke på taktekkeren i Kristiansund.

Forleden stod det et lignende innlegg i Trønder-Avisa. En leerskribent gjenfortalte en historie han hadde hørt eller lest om Gestapos framferd i Norge. Denne historien anbefalte han at statsminister Trygve Bratteli dro til Brussel for å fortelle til representantene for EF.

Det var da jeg leste dette at jeg fant å ville skrive noen ord om taktekkeren fra Kristiansund.

MEN FØRST: Hvem skulle Bratteli berette leerskribentens gjenfortelling til i Brussel, slik at de kunne få litt kjennskap til hvordan nazistene for fram, og til hva frihetskampen kostet av personlige ofre?

Skulle han fortelle den til æresgjesten under undertegnelsesseremonien, EF-grunnleggeren Jean Monet, en av de ledende menn i den franske motstandsbevegelsen, en mann som ble tatt av Gestapo og utsatt for en forferdelig behandling. Eller kanskje George Pompidou, en annen ledende fransk motstandsmann? Eller kanskje til utenriksminister Maurice Schumann, den forhenværen-

de offiser i invasjonarméen som feiet naziregimet over ende?

Og når også belgiere og nederlendere møtte med menn hvis navn er uøselig knyttet til kampen mot nazismen, ville Bratteli heller ikke der finne folk med særlig behov for informasjon om hva kampen for frihet og demokrati kostet.

Men han kunne jo fortelle det til tyskerne. Kanskje til Willy Brandt? Eller til EF-kommisjonens unge tyske «utenriksminister» Ralf Dahrendorf? Men leserbrevskribentens gjenfortelling ville neppe komme opp mot de beretninger Ralf Dahrendorf har fra sin far, Gustav Dahrendorf — hvis personlig opplevde redsler fra blant annet Ravensbrück og Plötzensee-fengselet er av de sterkeste og mest gripende man finner i all den litteratur man finner om de tyske nasjonalsosialisters ugjerninger.

Og om Trygve Bratteli skulle ha gitt seg i kast med slike historier, synes jeg at han ikke skulle ha valgt leerskribentens gjenfortelling — selv om den var illustrerende nok. Skulle han først begynne med historiefortelling, synes jeg han skulle ha valgt historien om taktekkeren fra Kristiansund.

DET VAR EN ung taktekker. En norsk arbeiderungdom, vokst opp i en skomakers store barneflokk i knipne økonomiske tider. Etter å ha vært hvalfanger og senere butikkekspeditør, fikk han jobb i bygningsfaget. Til Kristiansund kom han som taktekker. Det å tekke tak var en viktig jobb, særlig i Kristiansund, der været kan ta hardt.

Men denne taktekkeren syntes det var noe som var enda viktigere. Norge var okkupert og det var en sak som han i høyeste grad syntes angikk ham selv. Han var en av dem som fra første stund gikk i gang for å organisere en motstandskamp. Han prøvde å mobilisere folk også andre steder i landet. Til venner rundt om i landet skrev han brev: Nå måtte arbeiderne kjempe «uten hensyn til hvor stor makt det står bak uretten og undertrykkelsen».

Det gikk som det måtte gå. En dag ble han tatt. Han ble sendt til Sachsenhausen konsentrasjonsleir. Han ble klassifisert som N.N.-fange. N.N. — «Nacht und Nebel», «natt og tåke»-fange. Det var de som ikke skulle slippe levende ut igjen. De skulle være glemt og forsvunnet for alltid. Men først skulle deres arbeidskraft utnyttes.

Taktekkeren ble sendt til døds-kommandoen Dachau og derfra sammen med 59 andre til en brunkullgruve, der de ble drevet som dyr. Etter en måneds tid var det bare to mann som holdt seg på bena. Så ble taktekkeren og 32 andre sendt til en mindre leir, som var bygget for utryddelse av jøder. Her ble de funnet i slutten av april 1945 av det svenske Røde Kors. Da var bare 16 i live. Tre døde under transporten videre. De gjenlevende kom til Sverige. De var bare filler og bein. Etter fire år var taktekkeren fri igjen.

JO, NORGES statsminister kunne gjerne ha fortalt de gamle nazimotstandere i Brussel om taktekkeren fra Norge.

Taktekkeren het forresten Trygve Bratteli.